

Agencija za rad i zapošljavanje
Bosne i Hercegovine

BILTEN

Broj 4

Mart 2009.

IZDAVAČ: Agencija za rad i zapošljavanje
Bosne i Hercegovine
Đoke Mazalića broj 3
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Telefon: (+ 387 33) 208-252, 560-340
Fax: (+ 387 33) 209-475
E-mail: agenrzbh@agenrzbh.gov.ba
Web: www.agenrzbh.gov.ba

ZA IZDAVAČA: Huso Sarić, dipl. ecc, direktor

REDAKCIONI ODBOR: Siniša Veselinović,
Alma Spahi,
Zorica Babić,
Samir Zuko,
Zvezdana Jelić,
Sanela Zeljković,
Merima Planinčić.

PREVOD: Merima Planinčić.

KOMPJUTERSKA I
GRAFIČKA OBRADA: Samir Zuko,
Zvezdana Jelić.

REDAKTURA I
LEKTORISANJE: Belma Prelić

ŠTAMPA: Grafika Šaran d.o.o Sarajevo

TIRAŽ: 200 komada

Publikovanje i umnožavanje u obrazovne i nekomercijalne svrhe je dozvoljeno, uz saglasnost izdavača.
Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka navedu izvor.

Za sve informacije u vezi sa ovom publikacijom kontaktirati Grupu za domaće tržište rada Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, tel. (+387 33) 560-340

Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je prva državna institucija u Bosni i Hercegovini koja je 11.12.2007. godine dobila certifikat ISO 9001:2000 što je dokaz usklađenosti naše institucije sa strogim svjetskim standardima kvalitetne poslovne organizacije.

 qualityaustria
Succeed with Quality

CERTIFICATE

Quality Austria Training, Certification and Evaluation Ltd. awards this Quality Austria Certificate to the following organisation(s):

This Quality Austria Certificate confirms the application and further development of an effective

Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine
71000 Sarajevo, Đoke Mazalića 3,
Bosnia and Herzegovina

QUALITY MANAGEMENT SYSTEM
complying with the requirements of standard
ISO 9001:2000

Quality Austria Training, Certification and Evaluation Ltd. is accredited according to the Austrian Accreditation Act, Federal Law Gazette No. 182/2006, by the Statistik Austria (Federal Ministry of Economic Affairs and Labour).

Quality Austria is accredited as an organization for environmental verification by the BML/BMLB (Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management).

Quality Austria is authorized by the VDA (Association of the Automotive Industry).

For accreditation and registration details please refer to the applicable regulations and decisions published in the Federal Law Gazette or recognition documents.

Quality Austria is the Austrian member of IAF (International Certification Network).

Doc. No. FO_24_002

Registration No.: 06372/0
Date of initial issue: 21 November 2007
Valid until: 20 November 2010

Vienna, 21 November 2007

Quality Austria Training, Certification and Evaluation Ltd.

TR Ing. Viktor Seitschek
BOARD

Konrad Scheiber
General Manager

The current validity of the certificate is documented exclusively on the Internet under
<http://www.qualityaustria.com/index.php?id=798&L=1> NACE: 75.1.3 EAC: 36

SADRŽAJ:

<i>Uvodna riječ</i>	5
<i>Pregled registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u 2008. godini</i>	6
<i>Prognoze – globalna ekonomska kriza i posljedice</i>	8
<i>Uticaj recesije na privrednu aktivnost i globalna tržišta rada</i>	10
<i>Najvažnije aktivnosti Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine u 2008. godini</i>	17
<i>Statistički pregled</i>	28
<i>Registrovana zaposlenost</i>	28
<i>Registrovana nezaposlenost</i>	29
<i>Zaposlenost i nezaposlenost – Anketa o radnoj snazi</i>	36
<i>Izvori podataka i metodološka objašnjenja</i>	37

UVODNA RIJEČ

Poštovani čitaoci i korisnici,

U prilici ste da pročitate i četvrti broj Biltena Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine. Ovaj Bilten izlazi u vrijeme kada je recesija već uveliko zakucala na vrata svih evropskih država, pa i Bosne i Hercegovine. Pitanja vezana za recesiju i njene posljedice na tržište rada razmotrićemo u ovom broju Biltena.

Takođe, ukratko ćemo se osvrnuti i na najvažnije aktivnosti Agencije u 2008. godini. Od najvažnijih aktivnosti, izdvajamo završetak CARDS projekta, aktivnosti oko Centra javnih službi za zapošljavanje zemalja jugoistočne Evrope, aktivnosti oko provođenja Sporazuma o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije, aktivnosti u DILMA projektu, učešće naših predstavnika u EU VET III projektu i drugo.

Na osnovu ranije započete saradnje između zavoda – agencija za zapošljavanje zemalja jugoistočne Evrope, kao i inicijative za institucionalizaciju ovakve saradnje, u 2008. godini Centar javnih službi za zapošljavanje zemalja jugoistočne Evrope je počeo sa operativnim radom. Održane su dvije direktorske i dvije ekspertske konferencije. Sa zadovoljstvom Vas obavještavamo da u 2009. godini Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine predsjedava ovim Centrom.

U ovom broju Biltena smo za Vas pripremili informacije i zanimljivosti sa tržišta rada. Molimo Vas da nas kontaktirate radi eventualnih primjedbi i sugestija u cilju poboljšanja izgleda i sadržaja Biltena Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

Redakcioni odbor

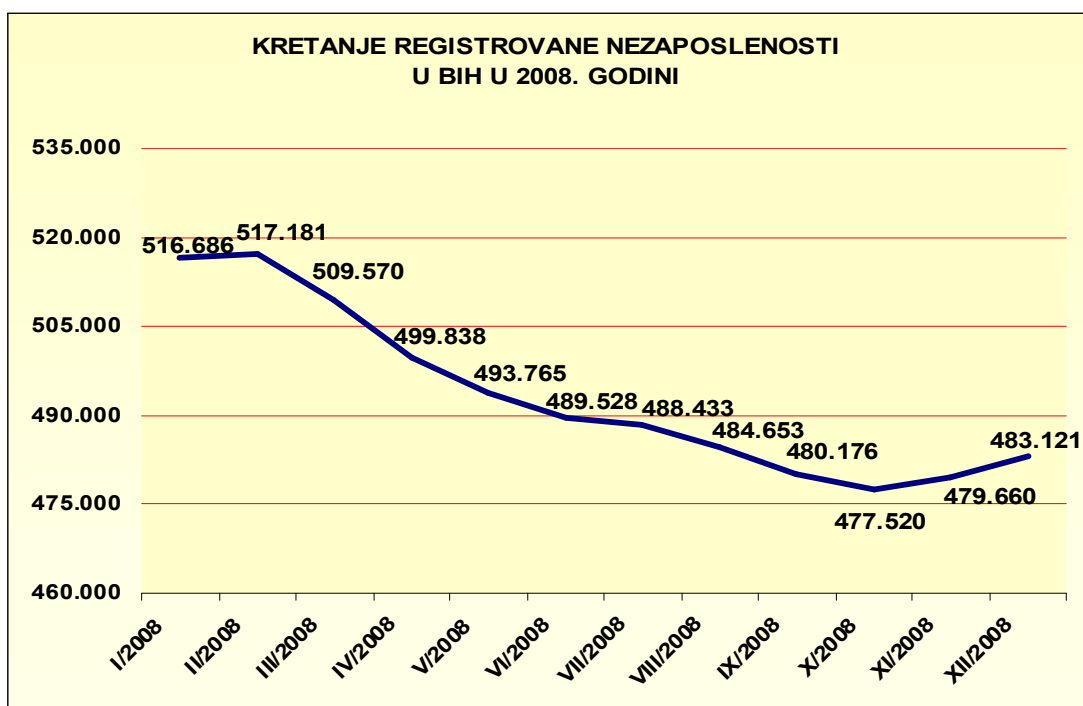
PREGLED REGISTROVANE NEZAPOSLENOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI, ENTITETIMA I BRČKO DISTRIKTU BIH U 2008. GODINI

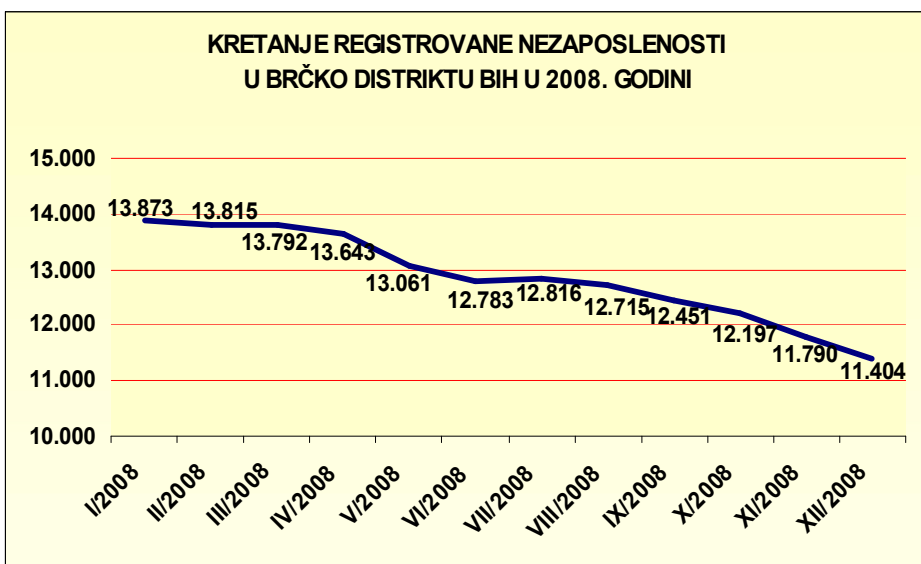
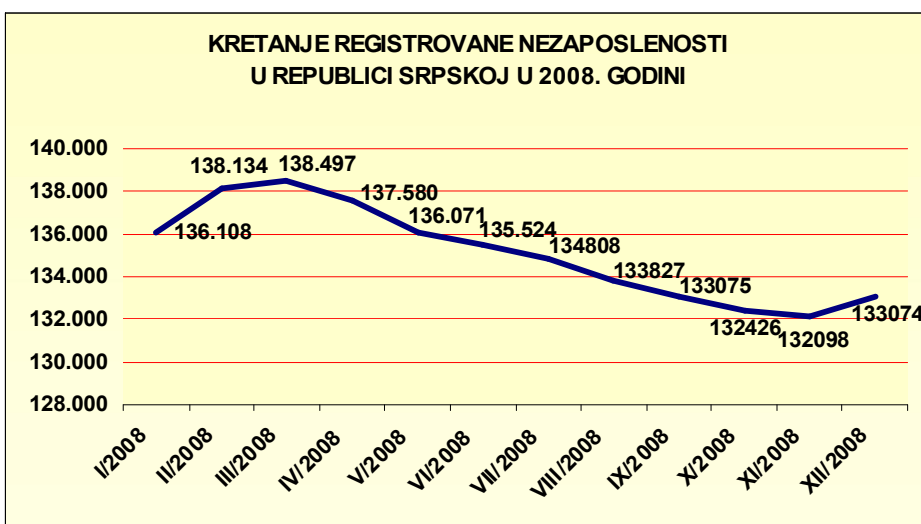
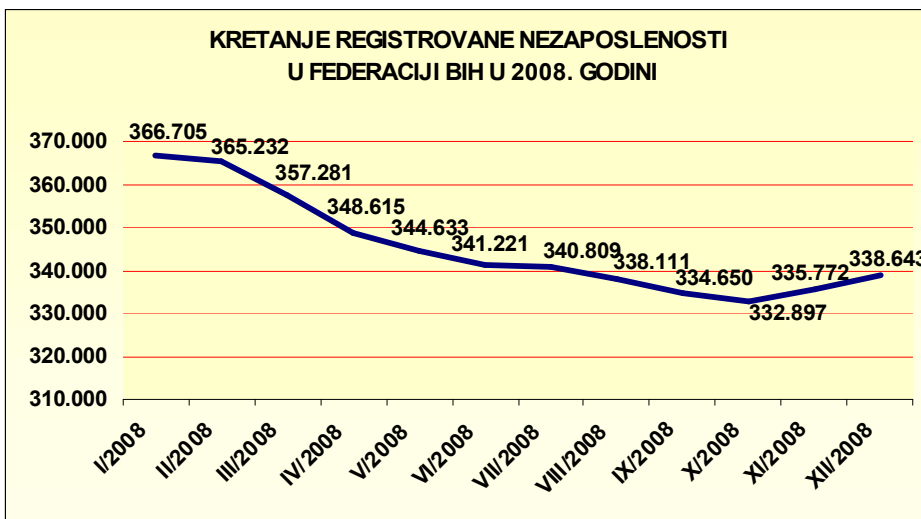
Pripremila: Zvezdana Jelić, viši stručni saradnik za prikupljanje i obradu podataka i sistem programer

U 2008. godini mjesečno kretanje registrovane nezaposlenosti pokazuje da je u periodu mart – oktobar 2008. godine bio prisutan kontinuirani pad nezaposlenosti. Najveći pad nezaposlenosti u 2008. godini registrovan je u mjesecu aprilu i u odnosu na mjesec mart iznosio je 1,91%, dok je povećanje broja nezaposlenih registrovano u novembru (0,45%) i decembru (0,72%).

Poredeći sa prethodnom godinom, neprekidno je bio prisutan trend pada nezaposlenih pri čemu je najveće smanjenje nezaposlenosti zabilježeno u periodu X/2008 – X/2007 i iznosilo je 8,1%, a najmanje je bilo u periodu I/2008. – I/2007. kada je iznosilo 2,79%.

U posljednja dva mjeseca 2008. godine bilježi se blagi rast nezaposlenosti što je rezultat pada ekonomske aktivnosti i recesije u evropskim zemljama i u BiH. Povećanje nezaposlenosti u novembru 2008. godine iznosilo je 0,45%, dok je u decembru iste godine iznosilo 0,72%. Međutim, u poređenju sa prethodnom godinom i dalje je prisutan pad nezaposlenosti. Poredeći sa novembrom 2007. godine, taj pad je bio 7,41%, dok je u odnosu na decembar 2007. godine iznosio 6,33%.

PROGNOZE – GLOBALNA EKONOMSKA KRIZA I POSLJEDICE

Međunarodna organizacija rada saopštila je da bi do kraja 2009. godine bez posla u svijetu moglo da ostane 51 milion ljudi, a stopa nezaposlenosti bi se mogla popeti na 7,1%.

Ta organizacija navodi da će 2008. godina završiti sa 18 miliona više nezaposlenih ljudi u svijetu nego na kraju 2007. godine, uz globalnu stopu nezaposlenosti od 6,1%.

OTPUŠTANJA U SVIJETU

Firme koje su otpustile najviše ljudi u svijetu od septembra 2008.

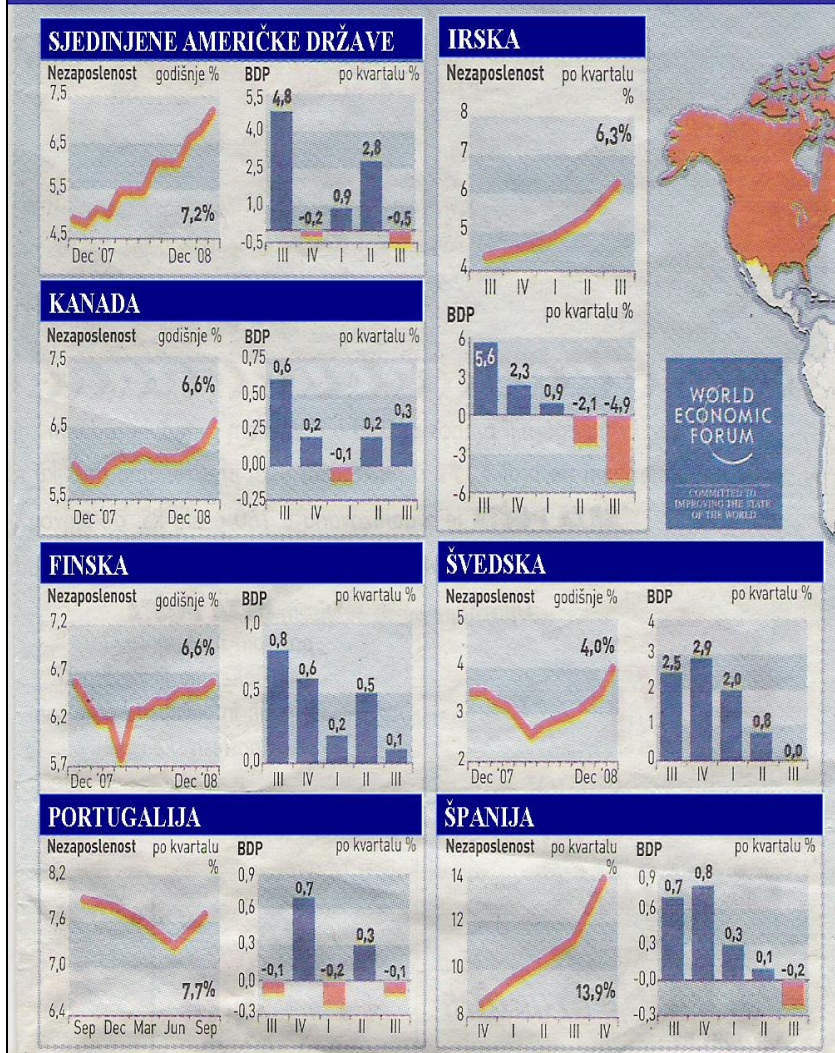
Sjeverna Amerika		Evropa		Azija - Pacifik	
Sitigroup	75.000	Vulvorts	27.000	Nisan	20.000
Bank of Amerika	45.500	Metro	15.000	Sony	16.000
Hjulit Pakard	24.600	Rio Tinto	14.000	Panasonic	15.000
Katerpillar	21.610	British Telecom	10.000	BHP Billitan	6.000
Ficer	19.500	Barkliz	9.050	Lenovo	2.500

U Španiji je samo tokom januara 2009. godine posao izgubilo 199.000 ljudi, tako da je broj nezaposlenih dostigao ukupno 3,3 miliona. Stopa nezaposlenosti se u toj zemlji popela na čak 13,9%, što je najviši nivo u Evropskoj uniji (u 2007. godini stopa nezaposlenosti u ovoj zemlji je iznosila 8,3%).

Prema podacima Evropske komisije, stopa nezaposlenosti u Francuskoj iznosi 9,8%, u Slovačkoj 8,39%, u Mađarskoj 7,8%, u Austriji 8,3%, u Njemačkoj 7,7%, u Švedskoj 6,4% i u Češkoj 6%. Niže stope nezaposlenosti bilježe se u Rumuniji 4,4%, u Velikoj Britaniji 3,6%, u Danskoj 2,1% i u Holandiji 2,6%.

Morten Kjaerum, direktor Agencije EU-a za osnovna prava, izjavio je kako strahuje da bi globalna ekonomska kriza mogla privući još više ljudi na crno tržište rada i izložiti ih teškoj eksploataciji.

EKONOMSKA KRIZA U POSLJEDNJIH GODINU DANA

Bivši američki sekretar za rad Robert Rajh je upozorio da bi, u slučaju da američki Kongres uskoro ne odobri ekonomski stimulatívni plan, u SAD u 2009. bez posla moglo ostati još tri miliona ljudi.

"Nezaposlenost će do kraja 2009. porasti na 10% radno sposobnog stanovništva", rekao je Rajh i dodao da bi bez federalne akcije iduća godina mogla biti još gora.

Američki profesor ekonomije Nouriel Roubini, koji je sadašnju finansijsku krizu predvidio 2006. godine, izjavio je da će Sjedinjene Američke Države pretrpjeti najtežu recesiju u zadnjih 40 godina, Recesija će, prema njegovoj prognozi, trajati 18 do 24 mjeseca i doći će do povećanja nezaposlenosti na 9%.

U Njemačkoj je nezaposlenost u decembru 2008. godine povećana, što predstavlja prvi rast od februara 2006. godine, čime je okončana trogodišnja ekspanzija tržišta rada u toj zemlji. Ovo je negativna posljedica svjetske finansijske krize koja je pogodila kompanije u toj najvećoj evropskoj privredi.

UTJECAJ RECESIJE NA PRIVREDNU AKTIVNOST I GLOBALNA TRŽIŠTA RADA

Pripremio: Siniša Veselinović, šef Grupe za domaće tržište rada

“... Vlasnici kapitala i biznisa kod radnika će poticati potrebu da kupuju njihovu skupu robu, stanove, kuće i tehnologiju, obavezujući ih pritom da ulaze u skupe hipotekarne kredite do nivoa neizdrživosti. Na kraju će ti neplaćeni dugovi izazvati bankrot banaka koje će se morati nacionalizovati, pa će država onda krenuti putem koji vodi u komunizam...”

Karl Marks, Kapital

Recesija (engl. **recession**, njem. **Konjunkturückgang**, **Rezession**) su povremena usporavanja u privrednoj aktivnosti neke zemlje praćena istovremenim pogoršanjima opće ekonomske klime (pad realnog dohotka, porast nezaposlenosti, nizak stepen iskorištenosti proizvodnih kapaciteta...).

1. UVOD

Svakodnevno se raspravlja o tome da li je svjetskom ekonomijom zavladao recesija, hoće li se nastaviti rast inflacije, kamata i pad cijena na berzi, i što je najvažnije, kako će u svemu tome proći pojedine nacionalne ekonomije. Kakvi su izgledi da svaka država izbjegne najteže posljedice negativnih trendova na svjetskom tržištu?

Kratkoročne oscilacije ekonomske aktivnosti, kada privreda bilježi pozitivne stope rasta koje su ipak niže nego u predhodnom periodu, opisuju se terminom "usporavanje ili stagnacija rasta". Nasuprot tome, recesija označava znatan pad ekonomske aktivnosti, vidljiv u različitim dijelovima ekonomije, koji traje više mjeseci. Recesija uključuje pad industrijske proizvodnje, zaposlenosti, realnih dohodaka i trgovine, tj. ukupno donosi određeni pad „outputa” i zaposlenosti. Recesija se još definiše i kao pad bruto domaćeg proizvoda u najmanje dva uzastopna tromjesečja, ali smatra se da je ta definicija preuska, jer je usmjerena samo na kretanje bruto domaćeg proizvoda i ne omogućava precizno određenje početka i kraja recesije. Recesija je manje duboka i ozbiljna od depresije. Ponavlja se u periodima od po nekoliko godina, uobičajeno započinje u jednoj zemlji i treba joj određen broj mjeseci da se preseli u druge zemlje.

Trenutno se recesija osjeća u razmjerama svjetske privrede. Američka privreda je upala u finansijsku krizu koja je paralisala kreditna tržišta, dovela do bankrota investicionih banaka i natjerala vladu da nacionalizuje najveću osiguravajuću kuću i najveće hipotekarne kompanije. Čak su se i predsjednički kandidati izjasnili kako je američki narod suočen s velikom ekonomskom krizom te kako bez obzira na uzroke tih problema, svi oni imaju odgovornost ponovnog uspostavljanja povjerenja u američku ekonomiju. Dok u SAD traje debata o tome kako spasiti posrnuli finansijski sistem, te pronaći način kako ponovno uspostaviti narušeno povjerenje investitora, kriza se proširila i na razvijena finansijska tržišta u Evropi i Japanu.

2. UTJECAJ RECESIJE NA EKONOMSKA KRETANJA

Nerealno je i nemoguće tražiti od nosioca ekonomske politike da potezom čarobnog štapića potpuno ponište negativne učinke globalnih kretanja. Međutim, realno je i moguće tražiti razumnu ekonomsku politiku usmjerenu na kontinuirano jačanje finansijske stabilnosti, prilagodljivosti i ukupne konkurentnosti privrede.

Neki ekonomisti procjenjuju da je američka privreda već u recesiji koja se putem finansijskog sistema prenosi i na Evropu. Očekivanja i stvarna kretanja u evropskoj privredi definišu okvir u kojem posluje i privreda Bosne i Hercegovine.

Može li i hoće li ekonomija BiH izdržati nalet globalne ekonomske krize, zavisi od tri faktora: domaće makroekonomske politike, kretanja na finansijskim tržištima i fleksibilnosti privrede.

U Bosni i Hercegovini, najznačajnije mjere koje su preduzele institucije na nivou države u održavanju makroekonomske stabilnosti su slijedeće:

- Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine (CB BiH) je u oktobru 2008. donijelo odluku o smanjenju stope obavezne rezerve koju komercijalne banke u BiH drže kod CB BiH s 18 na 14%.

- Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je usvojio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine, gdje se iznos osiguranog depozita utvrđuje u visini od 20.000,00 KM (bio je 5.000,00 KM).

- Na sjednici Fiskalnog vijeća BiH utvrđeni su nacrti budžeta i budžetski okvir na svim nivoima vlasti u BiH i zaključeno je da budžetski okvir bude veći za 12%, a da zahvatanje s indirektnih poreza bude veće za 8%. Provođenje ovih odluka podrazumijeva vođenje restriktivne monetarne i fiskalne politike za narednu godinu, s obzirom da se očekuje da će posljedice globalne ekonomsko-socijalne krize imati indirektno efekte na BiH, i da će doći do sporijeg rasta (ili pada) prihoda od PDV-a, te smanjene stope rasta BDP-a.

Namjena donošenja ovih mjera je prvenstveno osiguranje makroekonomske stabilnosti u 2009. godini, podrška finansijskom sektoru u BiH i vraćanje povjerenja u bankarski sektor.

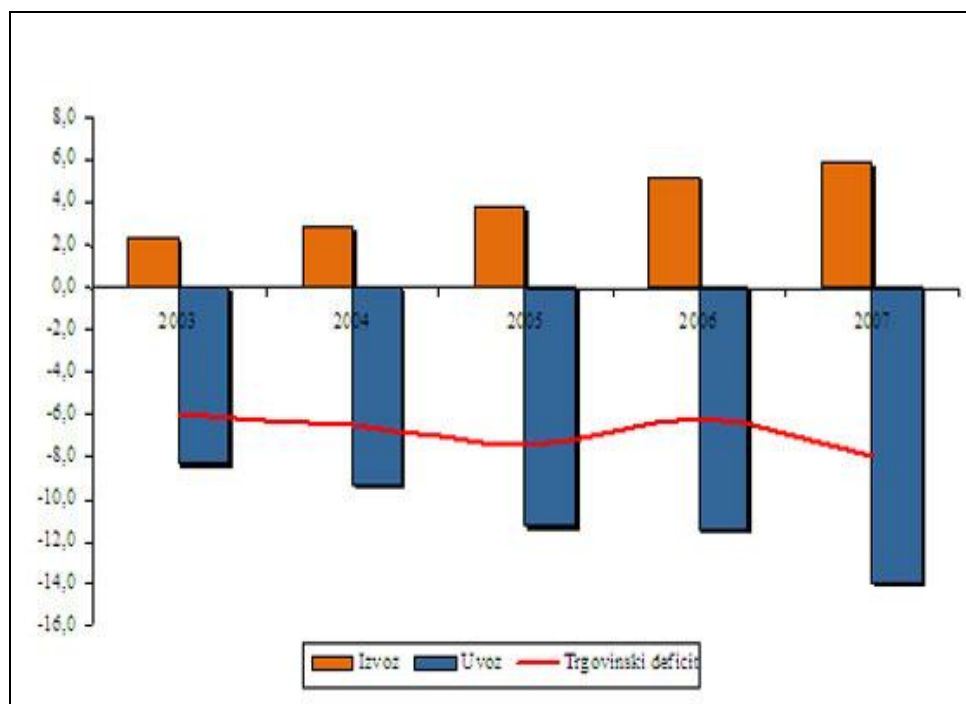

S druge strane, entitetske vlade su usvojile niz mjera iz svojih nadležnosti u smanjivanju efekata globalne ekonomske krize. Te mjere se svode na slijedeće aktivnosti:

- smanjenje i/ili održavanje javne potrošnje na svim nivoima vlasti (smanjenje javne potrošnje, štednja, revizija korisnika budžetskih primanja);
- poboljšanje u sferi ekonomskog okruženja (prijedlozi izmjena zakona o doprinosima, ukidanje parafiskalnih opterećenja privrede)
- povećavanje davanja kredita i garancija privredi putem razvojnih banaka Federacije BiH i Republike Srpske sa povoljnim kamatnim stopama i rokovima otplate, a posebno podrška za izvozno orijentisana preduzeća,
- subvencionisanje poljoprivredne proizvodnje u rasponu 3-6% od ukupnog budžeta,
- donošenje Socijalnog sporazuma za period 2009-2010 (za Federaciju BiH),
- subvencionisanje poreza i doprinosa izvozno orijentisanih sektora proizvodnje (u Republici Srpskoj),
- supstitucija uvoza korištenjem domaćih proizvoda u cilju smanjenja ogromnog spoljnotrgovinskog deficita koji je u 2008. godini iznosio 9,5 milijardi KM.

U kratkom se roku neke od tih mjera mogu pokazati politički nepopularnima, ali upravo u vrijeme nepovoljnih tržišnih okolnosti u punom se svjetlu pokazuju razlozi koji opravdavaju njihovo provođenje. Jednako kao što uspon evropske privrede osnažuje privredni rast u BiH isto će tako sadašnji nepovoljni trendovi i očekivanja pridonijeti usporavanju njegova rasta.

Dijagram 1. Kretanje trgovinskog deficita u BiH za period 2004-2007.

Sa druge strane, utjecaj države na svim nivoima vlasti na finansijski sektor je jako ograničen. Velika većina banaka je u vlasništvu velikih stranih bankarskih sistema, Centralna banka BiH posluje na principu „currency board”-a, tržište hartijama od vrijednosti je u rudimentalnom razvoju i prisutna je kriza i pad prometa na berzama. Međutim, u ovom momentu se ispostavilo da nedovoljno razvijeno finansijsko tržište predstavlja „sreću u nesreći” za bh. ekonomiju, zbog negativnih utjecaja na finansijska tržišta iz SAD i zemalja EU, jer je nastupio prenos nepovoljnih kretanja na evropsko tržište u rastu kamatnih stopa, rastu inflacije, padu cijena na berzi i usporavanju rasta izvoza. Aktualni trendovi i buduća očekivanja bi se mogli opisati sintagmom „usporavanje rasta”, što najavljuju i potvrđuju ekonomski pokazatelji.

Bankarski i finansijski sistem izbjegao je direktno prelijevanje krize hipotekarnih zajmova, ali usporavanje ukupne evropske ekonomije i moguća recesija u nekim evropskim državama zasigurno će smanjiti i mogućnosti privrednog rasta u BiH. Dodaju li se tome veći inflatorni pritisci i s njima povezan rast kamatnih stopa te prisutan pesimizam na tržištima kapitala, možemo zaključiti da se suočavamo s najnepovoljnijim ekonomskim trendom u posljednjoj deceniji.

Odgovornost je nosilaca ekonomske politike da znaju kako se i u tzv. „dobrim vremenima” treba pripremati za nešto lošija vremena, jer reformama, posebno onima koje jačaju ekonomsku i finansijsku arhitekturu, treba određeno vrijeme da počnu davati prave rezultate. Upravo potezi povučeni u „dobrim vremenima” određuju manevarski prostor ekonomske politike tokom loših. Stoga upravo o dubini, uspjehu i brzini današnjih reformi, ali i onih provedenih proteklih nekoliko godina, zavisi na kojoj ćemo udaljenosti ostati od mogućih recesijskih trendova u Evropi.

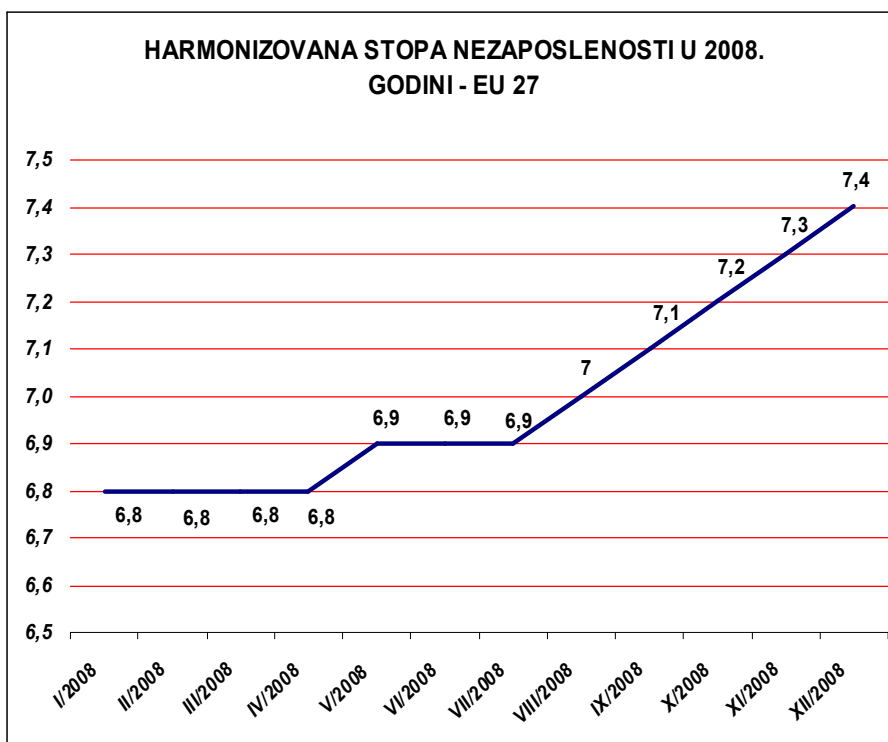
3. UTJECAJ RECESIJE NA TRŽIŠTE RADA

U SAD-u je samo u januaru 2009. otpušteno 598.000 radnika. U Španiji je stopa nezaposlenosti u decembru 2008. 13,9%, a prosječna stopa nezaposlenosti za EU27 porasla je na 7,4%.

Svjetsku ekonomsku krizu na svojim plećima prvi su osjetili zaposleni, jer firme koje sve teže posluju zbog smanjene tražnje, u nastojanju da opstanu na tržištu redukuju svoje troškove tako što prvo otpuštaju radnike. Tako su radnici, ni krivi ni dužni, prva žrtva krize, za koju su odgovorni, između ostalog, kako kažu stručnjaci, “pohlepa” čelnika finansijskih institucija u svijetu, ali koji, za sada, ne plaćaju cijenu svojih loših poteza. Naime, danas u zemljama razvijene Evrope i svijeta prvi ostaju bez posla strani radnici. Sutra su na redu i domaći.

Mjere vlada koje pokušavaju obuzdati krizu izražavaju se u milijardama, koje kao da guta „crna rupa”, a efekti takvih mjera su vrlo mali ili nikakvi. Psiholozi ističu da, osim materijalnih efekata, masovna nezaposlenost može imati pogubne posledice na zdravlje građana, ali i na atmosferu u društvu.

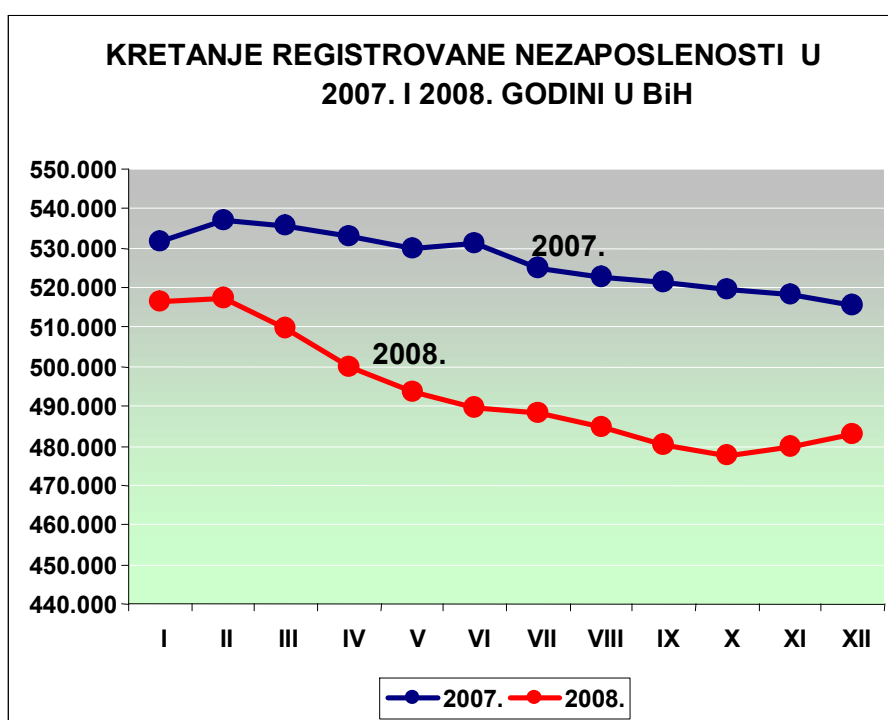
Dijagram 2. Kretanje stope nezaposlenosti za EU 27 u 2008. godini

Utjecaj recesije već se reflektuje i na prostor Bosne i Hercegovine. Uz rast kamata koji je evidentiran u pojedinim bankama, sve je manja potražnja dobara posebno nekretnina i automobila, a počela su i prva otpuštanja radnika. Što se tiče kompanija iz BiH, najviše su na udaru kompanije koje su izvozno orjentisane ili su poslovnim aranžmanima povezane sa stranim kompanijama. Najviše su obuhvaćene: auto-industrija, tekstilna, prerađivačka i metalna industrija.

Poslije dugotrajnog trenda pada registrovane nezaposlenosti, u novembru i decembru 2008. godine zabilježen je rast broja nezaposlenih lica. Jedan od mogućih razloga je i otpuštanje radnika po osnovu pada ekonomske aktivnosti i recesije u evropskim zemljama i u BiH. Jedan od pokazatelja u tom pravcu je podatak da se u decembru 2008. godine na evidenciju nezaposlenih lica zavoda i službi zapošljavanja u BiH prijavilo 5.500 lica kojima je prestao radni odnos.

Dijagram 3. Registrovana nezaposlenost u BiH u 2007. i 2008. godini

U narednom periodu se očekuje daljnje povećanje broja registrovanih nezaposlenih lica po osnovu prestanka radnog odnosa, i to po nekoliko osnova:

- prijava na evidenciju nezaposlenih lica koja su ostala bez posla zbog globalne ekonomske krize u drugim zemljama,
- prijava na evidenciju nezaposlenih lica koja su zbog stečaja i likvidacije ostala bez posla,
- prijava na evidenciju nezaposlenih lica koja su ostala bez posla zbog globalne ekonomske krize u BiH.

Postavlja se pitanje: Šta vlasti na svim nivoima u BiH mogu uraditi da se posljedice recesije što manje osjete na tržištu radne snage?

Zemlje kao što su Bosna i Hercegovina, koje su na svjetskom tržištu „mali igrači“ da bi značajnije utjecali na kretanja svjetske privrede, moraju voditi svoje ekonomske politike u cilju prilagođavanja postojećoj situaciji i ublažavanja posljedica globalnih ekonomskih kretanja.

U kontekstu onoga što su već provele druge zemlje, a naročito zemlje okruženja, Savjet ministara BiH i vlade entiteta bi trebali preduzeti slijedeće:

- Promjena indirektnih poreza u smislu njihovog smanjenja (PDV) ili uvođenja diferenciranih stopa na određene proizvode, makar kao mjera privremenog karaktera, npr. 2 godine.
- Ograničenje i smanjenje potrošnje javnog sektora na svim nivoima vlasti.
- Reforma sistema socijalnih davanja i usmjeravanje dostupnih sredstava onima kojima je pomoć najpotrebnija.
- Pokrenuti nove investicione cikluse i ulagati u kapitalne projekte, koji će značiti otvaranje novih radnih mjesta (gradnja auto-puteva, izgradnja hidro i termo centrala, revitalizacija velikih proizvodnih sistema itd.).
- Smanjivanje i usklađivanje poreza i doprinosa vezanih za troškove rada.
- Provođenje programa za očuvanje postojećih radnih mjesta (subvencija plata radnicima, poreske olakšice, programi aktivne politike zapošljavanja).

Eventualno provođenje ovih mjera uveliko će zavisiti od raspoloživih finansijskih sredstava u budžetima vlasti, investicionim fondovima i kreditno-finansijskim institucijama.

NAJVAŽNIJE AKTIVNOSTI AGENCIJE ZA RAD I ZAPOŠLJAVANJE BOSNE I HERCEGOVINE U 2008. GODINI

Pripremili: Alma Spahi, šef odsjeka za međunarodnu saradnju u oblasti tržišta rada
Zorica Babić, stručni savjetnik za međunarodnu saradnju
Olivera Vujičić, stručni savjetnik za pravne poslove
Samir Zuko, stručni savjetnik za praćenje stanja na domaćem tržištu rada
Sanela Zeljković, referent za saradnju sa inostranstvom i obradu podataka

SPORAZUM O SOCIJALNOM OSIGURANJU IZMEĐU REPUBLIKE SLOVENIJE I BOSNE I HERCEGOVINE

Bosna i Hercegovina i Republika Slovenija nakon skoro sedam godina pregovora zaključile su Sporazum o socijalnom osiguranju, koji je stupio na snagu 01.07.2008. godine. Osnovni cilj ovog kao i drugih međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju jeste da se zaposlenim koji rade izvan svoje države obezbijede ista prava po osnovu socijalnog osiguranja u drugoj državi kao i građanima te države. Obzirom da veliki broj građana Bosne i Hercegovine radi u Republici Sloveniji, ne treba posebno naglašavati značaj potpisanog sporazuma. Sporazum se odnosi na pravne propise koji u zemljama ugovornicama regulišu pitanja:

- zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite,
- penzijsko - invalidskog osiguranja,
- osiguranja za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti,
- osiguranja za slučaj nezaposlenosti,
- dječijeg dodatka i materinstvo.

U cilju implementacije pomenutog Sporazuma u dijelu koji se odnosi na nezaposlenost Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine u saradnji sa entiteskim zavodima za zapošljavanje preduzela je niz aktivnosti u cilju stvaranja uslova za što efikasniju primjenu Sporazuma. S tim u vezi, sa predstavnicima Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije usaglašen je izgled i sadržaj obrasca za provjeru perioda osiguranja navršenih u zemljama ugovornicama na koji su svoju saglasnost dali entiteski zavodi za zapošljavanje i Zavod za zapošljavanje Distrikta Brčko. Nakon toga predstavnici Agencije sa generalnom direktoricom Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije i njenim saradnicima, predstavnikom Ministarstva za rad, porodicu i socijalne poslove Republike Slovenije, uz prisustvo Nj.E. ambasadora Bosne i Hercegovine u Republici Sloveniji Zdravka Begovića, dana 04.09.2008 godine u Ljubljani održali su sastanak na kome su definisali operativno-tehničke elemente vezane za potvrđivanje perioda osiguranja za podnosiocje zahtjeva.

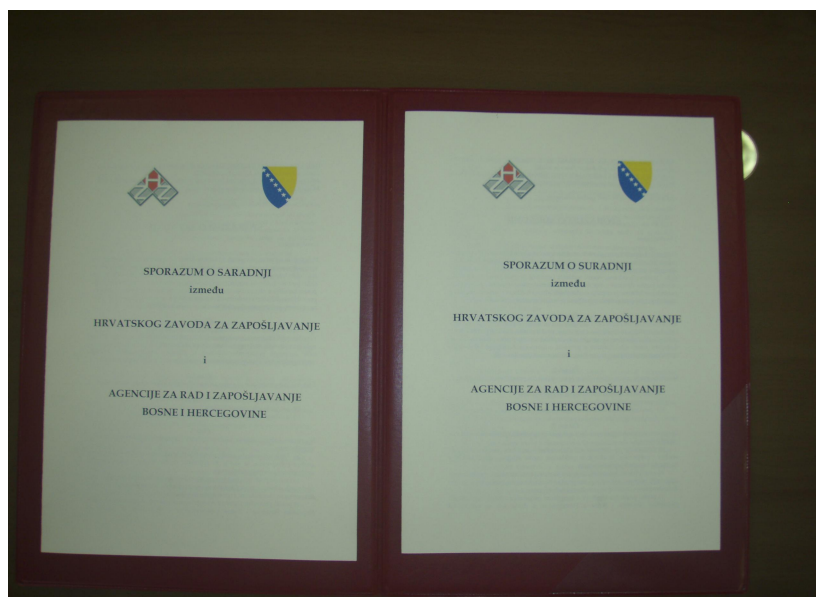
Tom prilikom dogovoren je i elektronski način razmjene podataka i prateće dokumentacije i usaglašeni dokumenti koji će se slati uz zahtjeve za provjeru perioda osiguranja, u cilju što ekspeditivnije obrade podataka.

SPORAZUM O SARADNJI IZMEĐU HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE I AGENCIJE ZA RAD I ZAPOŠLJAVANJE BOSNE I HERCEGOVINE

Dana 08. aprila 2008. godine u Sarajevu je potpisan Sporazum o saradnji između Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine. Svečanom potpisivanju je prisustvovao i ambasador Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini, Nj. E. Josip Vrbošić.

Potpisivanje Sporazuma predstavlja uspostavljanje institucionalnog okvira za saradnju ove dvije krovne institucije u oblasti rada i zapošljavanja. Prioriteti u toj saradnji su unapređenje sposobnosti službi za zapošljavanje, pružanje usluga poslodavcima i nezaposlenim licima u potrazi za poslom.

Ovaj Sporazum će omogućiti i kvalitetno zapošljavanje radne snage iz BiH u okviru odobrenih godišnjih kvota za zapošljavanje u Hrvatskoj. Samim provođenjem Sporazuma će biti unaprijeđeni poslovni, susjedski i bilateralni odnosi između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

PROTOKOL O MEĐUSOBNOJ SARADNJI IZMEĐU ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE I AGENCIJE ZA RAD I ZAPOŠLJAVANJE BOSNE I HERCEGOVINE

20. marta 2008. godine u Podgorici je potpisan Protokol o međusobnoj saradnji između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine. Svečanom potpisivanju je prisustvovao i ambasador Bosne i Hercegovine u Republici Crnoj Gori, Nj. E. Branimir Jukić.

Značaj ovog protokola ogleda se u mogućnosti poslodavaca da na organiziran način dođu do potrebnih radnika. Naime, privreda Crne Gore je u ekspanziji, te se procjenjuje da je u periodu potpisivanja protokola u toj državi radilo oko 80 hiljada nerezidenata, od kojih oko 10 hiljada iz Bosne i Hercegovine.

Potrebe Crne Gore, posebno u oblasti građevinarstva, turizma i ugostiteljstva su mnogo veće od ponude radne snage na tamošnjim evidencijama nezaposlenih, pa su poslodavci bili prinuđeni da zapošljavaju nerezidente koji su neorganizovano dolazili u Crnu Goru i zasnivali radni odnos. Stoga se očekuje da će ovaj Protokol o međusobnoj saradnji omogućiti poslodavcima angažovanje radnika deficitarnih zanimanja, a radnici će istovremeno imati priliku da preko institucija sistema dvije države lakše i sigurnije dođu do zaposlenja. Protokol o međusobnoj saradnji će biti prelazno rješenje do potpisivanja sporazuma o zapošljavanju između vlada Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

NACIONALNA TRIPARTITNA KONFERENCIJA U SARAJEVU

Na poziv Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, delegacija Agencije za rad i zapošljavanje BiH učestvovala je na Nacionalnoj tripartitnoj konferenciji, koja je održana 18.06.2008. godine u Sarajevu. Cilj konferencije je bio razmatranje nove verzije Pregleda politike zapošljavanja u Bosni i Hercegovini (CREP), koju je izradila zajednička Radna grupa sastavljena od predstavnika MOR-a, Savjeta Evrope, uz podršku Federalne javne službe za rad, zapošljavanje i socijalni dijalog Belgije. Primjedbe i sugestije učesnika konferencije na ponuđeni dokument poslužile su kao osnova za izradu konačnog Pregleda politika zapošljavanja u Bosni i Hercegovini (CREP), kao dokumenta koji treba da predstavlja pomoć u ekonomskih planiranju i planiranju politika zapošljavanja u Bosni i Hercegovini, s aspekta razvoja tržišta rada, a u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima.

Konferenciji su prisustvovali predstavnici Ministarstva civilnih poslova, Agencije za rad i zapošljavanje BiH, Direkcije za ekonomsko planiranje BiH, Agencije za ravnopravnost polova BiH, predstavnici Konfederacije sindikata BiH, Asocijacije poslodavaca BiH, entitetskih ministarstava rada i socijalne politike, obrazovanja, predstavnici entitetskih gender centara, predstavnici entitetskih sindikata i poslodavaca, predstavnici Vlade Distrikta Brčko, Zavoda za zapošljavanje Distrikta Brčko BiH, Gender Komisije Brčko Distrikta BiH kao i predstavnici Evropske komisije, Savjeta Evrope i ILO-a.

Predstavnici sindikata i poslodavaca su istakli da su i oni trebali biti uključeni u izradu ovih izvještaja zbog davanja korisnih sugestija, pri čemu su poseban osvrt dali na politike prihoda i plata, otežan socijalni dijalog na svim nivoima vlasti u BiH i sistem obrazovanja. Naglašeno je da je socijalni dijalog najefikasniji način pronalaženja zajedničkih rješenja i definisanja mjera kojima se stvaraju uslovi za veći razvoj, zapošljavanja i socijalnu sigurnost. Na konferenciji se takođe raspravljalo i o gender komponenti u politikama zapošljavanja u Bosni i Hercegovini gdje su predstavnici Agencije za ravnopravnost polova BiH i gender centara Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH iznijeli svoja gledišta i prikazali dosadašnje aktivnosti u ovoj oblasti.

Konferencija je završila sa radom uz zaključak da posebnu pažnju treba posvetiti tripartitnom i bipartitnom dijalogu i da će se pristupiti izradi konačne verzije Pregleda politike zapošljavanja nakon dostavljanja primjedbi socijalnih partnera.

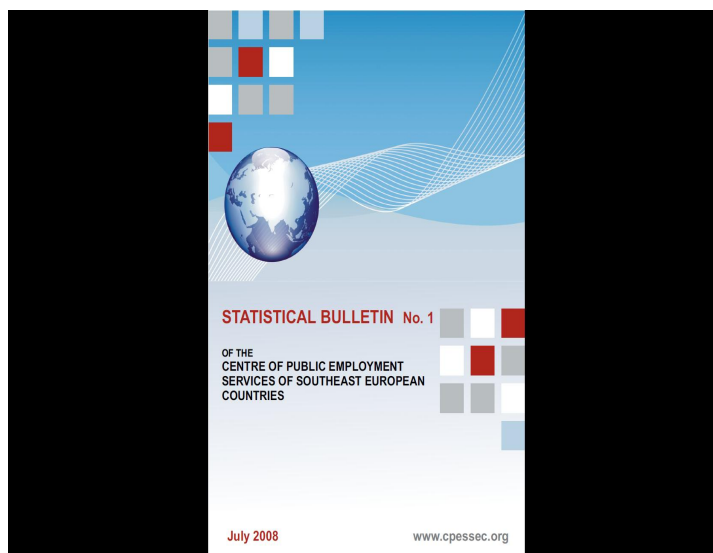
CENTAR JAVNIH SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE ZEMALJA JUGOISTOČNE EVROPE

U okviru inicijative o formiranju Centra u oblasti zapošljavanja i tržišta rada, pozivajući se na Bukureštansku deklaraciju i zaključke Sofijske ministarske konferencije, Centar su formirale javne agencije/zavodi/službe za zapošljavanje: Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Rumunije, Slovenije, Srbije i Turske.

Osnivanjem Centra javnih službi za zapošljavanje Jugoistočne Evrope i potpisivanjem Smjernica o radu Centra, uspostavljen je dobar mehanizam saradnje i razvoja tržišta rada u Jugoistočnoj Evropi. Sličnosti privrednih struktura, kretanja na tržištu rada i potrebe za unapređenjem zapošljavanja i smanjenjem nezaposlenosti predstavljale su polazne osnove za osnivanje ovog Centra. Ovaj proces zajedničke saradnje zamišljen je da obezbjedi i ojača kvalitetnu regionalnu saradnju u oblasti rada, zapošljavanja i socijalne politike kroz razmjenu međusobnih pozitivnih iskustava i dobrih održivih rješenja. On treba da pruži mogućnost za usvajanje i primjenu međunarodnih standarda, uz njihovo prilagođavanje regionalnim i lokalnim specifičnostima.

U 2008. godini Centrom je predsjedavala Nacionalna služba za zapošljavanje Republike Srbije. Održane su dvije direktorske i dvije ekspertske konferencije. Uspostavljen je web sajt Centra (www.cpessec.org), gdje se mogu naći osnovne informacije o tržištima rada zemalja članica Centra i provedenim projektima i njihovim rezultatima. Izdat je i Statistički informator Centra, gdje se mogu vidjeti globalni makroekonomski trendovi i trendovi na tržištu rada zemalja članica Centra.

U 2009. godini, predsjedavanje preuzima Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i rad Centra će se usmjeriti na:

- Proširenje liste statističkih podataka koje ćemo prikupljati radi izrade još kvalitetnijeg Statističkog informatora;
- Razmjena praktičnih iskustava na bazi izvedenih projekata iz oblasti rada, zapošljavanja i socijalne politike između naših službi;
- Saradnja na elektronskom uvođenju razmjene podataka iz oblasti sprovođenja bilateralnih sporazuma o socijalnom osiguranju između naših službi;
- Održavanje i drugih tematskih konferencija iz oblasti rada i zapošljavanja za kojima se iskaže zajednička potreba.

Zajednički cilj svih zemalja članica Centra je da budu ravnopravni partneri među razvijenim zemljama Evrope i svijeta, a danas nema ni jedne zemlje koja bi svojim građanima garantovala blagostanje, demokratiju i ljudska prava, a da nije poklonila veliku pažnju reformisanju, razvoju i jačanju jedne tako značajne oblasti kao što je tržište rada.

SARADNJA SA MEĐUNARODNOM ORGANIZACIJOM RADA (MOR) I SAVJETOM EVROPE

U saradnji sa Međunarodnom organizacijom rada i Savjetom Evrope, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je organizovala konferenciju na temu „Saradnja u zapošljavanju i socijalnoj politici u jugoistočnoj Evropi“ koja je održana u hotelu „Terme“ na Ilidži 19. i 20.06.2008. godine.

Ministri zapošljavanja i socijalne politike zemalja jugoistočne Evrope zaključcima sa sastanka održanom u Budvi u oktobru 2007. godine utrljali su put nastavku „Bukureštanskog procesa o politikama zapošljavanja,“ kada je istaknuta potreba da zemlje učesnice redefinišu institucionalni okvir Bukureštanskog procesa u duhu stvarnog vlasništva nad procesom saradnje. U tom kontekstu, održana je pomenuta konferencija, koja je za cilj imala razmatranje uspostavljanja novog institucionalnog oblika saradnje u oblasti zapošljavanja. Konferenciji su prisustvovali članovi bivšeg Stalnog komiteta „Bukureštanskog procesa“ zemalja jugoistočne Evrope iz: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Moldavije, Srbije, Rumunije, UNMIK –Kosovo, predstavnici Međunarodne organizacije poslodavaca, sindikata, begijske vlade, bivše Inicijative za socijalnu koheziju Pakta stabilnosti, Savjeta za regionalnu saradnju, Međunarodne organizacije rada, Evropske komisije i Savjeta Evrope.

Rad konferencije se odvijao kroz 4 sjednice u okviru kojih su prisutni upoznati sa dostignućima „Bukureštanskog procesa“ i primjerima dobre saradnje zemalja jugoistočne Evrope. Konferencija je bila organizovana kroz tri radne grupe, čiji je zadatak bio da se kroz rad u grupama prodiskutuju vrijednosti uspostavljanja stalne mreže za regionalnu saradnju po pitanjima iz oblasti zapošljavanja, ispita njena struktura, odrede prioritete oblasti i predlože programske aktivnosti.

Posebna pažnja bila je usmjerena na aktivnosti Savjeta za regionalnu saradnju, čije je sjedište u Sarajevu, a koji je naslijedio Pakt stabilnosti za jugoistočnu Evropu, koji je osam godina pružao pomoć zemljama regiona na putu stabilizacije i razvoja. Poseban akcenat Pakt stabilnosti je stavio na ekonomski razvoj i regionalnu saradnju i time ponudio novu dimenziju u razvoju odnosa zemalja jugoistočne Evrope. Na konferenciji je naglašeno da će prioriteti Savjeta biti fokusirani na regionalnu saradnju, promociju dijaloga, ekonomskog razvoja i stabilnosti u regionu, s ciljem uključivanja Savjeta u evroatlanske integracije. Posebno je naglašen značaj koordinacije aktivnosti u šest prioriternih područja kao što su socijalni razvoj, pravosuđe i unutrašnji poslovi, saradnja na području bezbjednosti, izgradnja ljudskih potencijala i parlamentarna saradnja.

SARADNJA SA PROJEKTOM EU VET 3

Razvoj znanja, vještina i kompetencija postalo je neophodno u svim zemljama zbog brzih ekonomskih, društvenih i tehnoloških promjena. Ovo je jedino moguće uraditi kroz djelotvornu saradnju i komunikaciju između sektora obrazovanja i tržišta rada. S te tačke gledišta, izrada i implementacija Državnog kvalifikacijskog okvira (DKO) smatra se optimalnim pristupom za povezivanje obrazovanja i svijeta rada.

Izrada kvalifikacijskog okvira BiH je u svojoj početnoj fazi. Opšti kvalifikacijski okvir i Strategija za implementaciju kvalifikacijskog okvira BiH, nivoa od 1 do 5 dogovoreni su 22. septembra 2008. godine od strane Radne grupe za izradu DKO, u čijem radu je učestvovao i predstavnik Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine. Važno je da izrada i implementacija kvalifikacijskog okvira BiH od samog početka uključuje aspekt uporedivosti i kompatibilnosti sa kvalifikacijama i okvirima u drugim zemljama, kao i kompatibilnost sa Evropskim kvalifikacijskim okvirom. Kvalifikacijski okvir je dokument za razvijanje i kvalifikaciju zanimanja, u skladu sa setom kriterija za postignute nivoe učenja.

Ovaj set kriterija može biti sadržan u samim deskriptorima zanimanja ili se može naglasiti u obliku seta deskriptora za sve nivoe posebno. Kvalifikacije su formalni izraz stručnih ili profesionalnih sposobnosti zaposlenika. Postiže se kada kompetentno tijelo utvrdi da je znanje pojedinca dostiglo specifičan standard znanja, vještina i kompetencija. Učenje i ocjenjivanje za kvalifikaciju se može ostvariti kroz program učenja ili kroz iskustvo stečeno na radnom mjestu. Kvalifikacija označava službeno priznavanje vrijednosti na tržištu rada. Kompetencije su znanje i vještine primjenjene i stečene u datoj radnoj sredini. One uključuju:

- kognitivne kompetencije koje uključuju korištenje teorije i koncepte, kao i neformalno znanje stečeno iskustvom;
- funkcionalne kompetencije koje podrazumjevaju sposobnosti funkcionisanja u datoj oblasti rada, učenja ili društvene aktivnosti;
- lične kompetencije uključuju poznavanje vlastitog ponašanja u specifičnoj situaciji;
- etičke kompetencije podrazumijevaju posjedovanje određenih personalnih i profesionalnih vrijednosti.

Postoje različiti razlozi zašto bi Bosna i Hercegovina morala razviti kvalifikacijski okvir. To je, prije svega, slaba veza između kvalifikacija i vještina potrebnih za određeno radno mjesto, kao i nedostatak koherentnosti u sistemu kvalifikacija. Ciljevi DKO-a za Bosnu i Hercegovinu su slijedeći:

- da usmjerava pojedince u pogledu njihovog izbora obuke i karijere;
- da obezbjeđuje sistem koordinacije i upoređivanja kvalifikacija povezujući kvalifikacije jedne sa drugima;
- da uspostavlja standarde znanja, vještina i kompetencija za svaku kvalifikaciju (ishodi učenja);
- da obezbijedi konzistentnu osnovu za priznavanje postignuća u obrazovanju, kad god da se to postignuće ostvari (uključujući priznavanje prethodno ostvarenog učenja stečenog neformalnim ili informalnim putem);
- da pomaže kompanijama kod usklađivanja vještina sa ponudom;
- da pomaže svim zainteresovanim stranama da učestvuju u razvoju, implementaciji, osiguranju kvalitete i održavanju kvalifikacija.

DILMA PROJEKT – RAZVOJ INTEGRISANOG TRŽIŠTA RADA JADRANSKE REGIJE

Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je potpisala Ugovor sa Evropskom Komisijom o dodjeli bespovratnih sredstava za implementaciju projekta pod nazivom: „DILMA – razvoj integrisanog tržišta rada jadranske regije“. Cilj projekta je pomoć zemljama jadranske regije u razvoju zajedničkog tržišta rada i jačanje kapaciteta institucija iz oblasti tržišta rada. Prema planu aktivnosti Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine je formirala Fokus grupu od 12 članova, 3 predstavnika entitetskih zavoda za zapošljavanje i Distrikta Brčko BiH i 9 predstavnika Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine. Najvažniji i najobimniji dio projekta DILMA predstavlja tehnička asistencija koja je realizovana u periodu od aprila do juna 2008. godine, u okviru pet jedinica intervencije u trajanju od po tri dana, kao i studijska posjeta Italiji. Edukacija se odnosila na monitoring i procjenu projekata i politika vezanih za tržište rada.

Tokom prve jedinice tehničke asistencije "Definicija monitoringa i procjene" italijanski ekspert za tržište rada je članovima Fokus grupe prezentovao generalni pregled usluga za rad i zapošljavanje u Evropi, kao i proces provođenja monitoringa i procjene projekata koji se odnose na tržište rada.

Druga jedinica tehničke asistencije pod nazivom "Od dobrih praksi do definicije modela monitoringa i procjene" imala je za cilj prikaz dobre prakse politike tržišta rada što je implementirano u italijanskim regijama Veneto i Emilia Romagna, kao i bolje razumijevanje logike i dinamike zadovoljenja zahtjeva korisnika (customer satisfaction) u projektima koji se odnose na tržište rada.

Treća jedinica tehničke asistencije "Model monitoringa i procjene u projektima vezanim za tržište rada" odnosila se na usvajanje tehnika i instrumenata monitoringa i procjene projekata vezanih za tržište rada koji su u fazi odvijanja u Bosni i Hercegovini, kao i projektovanje modela i operativnih instrumenata monitoringa i procjene.

Četvrta jedinica Tehničke asistencije "Nacrt plana djelatnosti Evropske komisije za mobilnost rada: EURES" bila je posvećena osnovnim principima rada EURES-a, ostvarenje direktive u vezi sa slobodnim kretanjem građana u EU, zakonskom regulativom EURES-a i web portal EURES-a i način upotrebe uz praktične primjere.

Nakon završene edukacije, članovi Fokus grupe su u junu 2008. godine učestvovali u evaluaciji tehničke asistencije projekta DILMA od strane italijanskog partnera i tom prilikom su pozitivno ocijenili rad italijanskih eksperata, uz primjedbu da je asistencija obavljena u veoma kratkom vremenskom periodu u odnosu na ugovorenu dužinu trajanja projekta i planirane aktivnosti.

CARDS PROJEKAT: „REFORMA POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA I FORMIRANJE INFORMACIONOG SISTEMA TRŽIŠTA RADA“

U toku 2008. godine nastavljena je realizacija projekta finansiranog iz sredstava CARDS 2006: „Reforma politika zapošljavanja i formiranje informacionog sistema tržišta rada“. Ovaj Projekat se realizuje kroz 3 komponente i za svaku komponentu izvođač projekta je formirao Radne grupe od predstavnika Agencije i drugih državnih i entitetskih ministarstava i institucija uključenih u projekat.

U 2008. godini su eksperti imenovani od strane izvođača projekta radili sa predstavnicima Agencije i drugih institucija učesnicima u projektu i nastavljene su konkretne aktivnosti na realizaciji pojedinih komponenti projekta kroz rad radnih grupa.

U Komponenti 1 – Izrada strategija zapošljavanja i akcionih planova zapošljavanja, urađene su slijedeće aktivnosti:

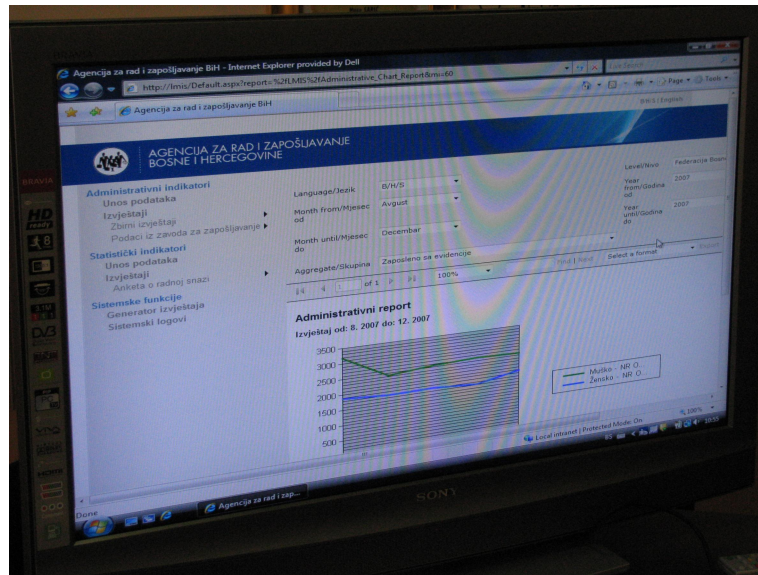
- urađena je situaciona analiza tržišta rada u Bosni i Hercegovini i entitetima,
- definisane su smjernice za izradu strategija zapošljavanja i akcionih planova zapošljavanja,
- izrađeni prijedlozi strategija zapošljavanja entiteta (Federacije BiH i Republike Srpske), Brčko Distrikta BiH i strategijske smjernice na nivou Bosne i Hercegovine.

U Komponenti 2 – Izrada informacionog sistema tržišta rada i sistema izvještavanja o zapošljavanju i statistici rada, završena je analiza trenutne situacije sa tehničkog i organizacionog stajališta i započeta je izrada funkcionalne i tehničke specifikacije sistema.

U 2008. godini su urađene slijedeće aktivnosti:

- Izvršena analiza trenutne situacije i definisan cilj ove komponente;
- Izvršena nabavka neophodnog hardvera (serveri, mrežna oprema i radne stanice) za razvoj informacionih sistema Ministarstva civilnih poslova; Agencije, entitetskih zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH;
- Izrađena funkcionalna i tehnička specifikacija sistema u Agenciji;
- Uspostavljen informacioni sistem Agencije (hardver + sistemski softver) i uspostavljeni korisnički servisi (e-mail, razmjena podataka, korištenje mrežnih resursa, backup korisničkih podataka, zaštita sistema);
- Izrađena aplikacija za obradu podataka i statističko izvještavanje u Agenciji.

Trenutno je upotreba aplikacije ograničena samo na podatke na mjesečnom nivou.

U Komponenti 3 - Izrada okvirnih principa i standarda u sektoru rada, u 2008. godini su urađene slijedeće aktivnosti:

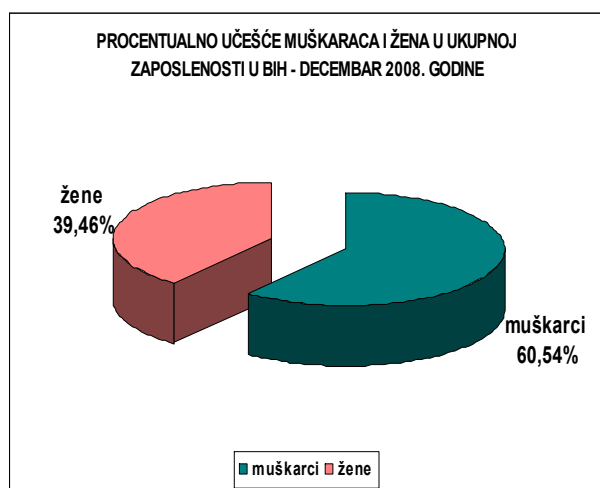
- Analiza postojećeg regulatornog okvira o radu i zapošljavanju u Bosni i Hercegovini;
- Urađen Horizontalni pregled i analiza osnovnih zakona o radu u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH;
- Urađen Prijedlog okvirnog dokumenta o principima i standardima rada.

STATISTIČKI PREGLED

Pripremila: Zvezdana Jelić, viši stručni saradnik za prikupljanje i obradu podataka i sistem programer

REGISTROVANA ZAPOSLENOST

REGISTROVANA ZAPOSLENOST

Prema privremenim podacima Agencije za statistiku BiH, u decembru 2008. godine, broj zaposlenih u pravnim licima u BiH iznosio je 706.088, a od toga 278.618 žena. U odnosu na novembar 2008. godine, broj ukupno zaposlenih u pravnim licima smanjio se za 0,3%, dok se broj zaposlenih žena povećao za 0,1%.

Poredeći sa istim periodom 2007. godine broj zaposlenih je povećan za 2,7%.

Stopa registrovane nezaposlenosti u decembru 2008. godine iznosi 40,6%, a za žene 46,9%

TABELA 1.

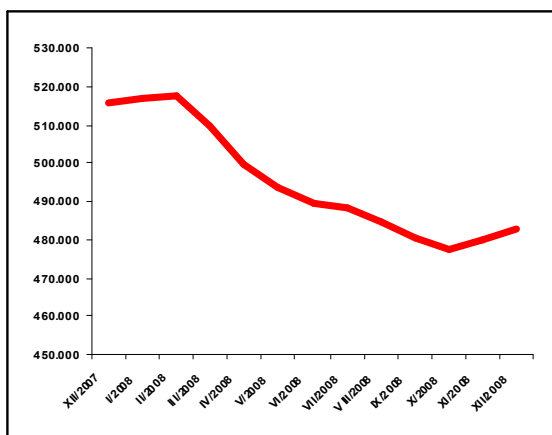
Broj zaposlenih u pravnim licima u 2008. godini u Bosni i Hercegovini / index

	Ukupno zaposleni	Index u odnosu na prethodni mjesec	Index u odnosu na isti mjesec prethodne godine
I /2008	750.856	109,22	
II /2008	766.132	102,03	116,46
III /2008	766.712	100,08	115,98
IV /2008	769.814	100,40	116,98
V /2008	771.544	100,22	116,07
VI /2008	704.597*	91,32	105,44
VII /2008	705.239	100,09	104,36
VIII /2008	704.788	99,94	104,44
IX /2008	706.023	100,18	104,43
X /2008	707.283	100,18	104,13
XI /2008	708.173	100,13	103,59
XII /2008	706.088	99,71	102,71

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*Podaci o zaposlenosti za VI mjesec 2008. godine su korigovani prema stvarnom broju zaposlenih u Republici Srpskoj.

REGISTROVANA NEZAPOSLENOST

REGISTROVANA NEZAPOSLENOST

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, u **Bosni i Hercegovini** sa **31.12.2008.** godine na evidencijama je prijavljeno **483.121** nezaposleno lice, što u odnosu na **30.11.2008.** godine predstavlja povećanje za **3.461** lice ili **0,72%**.

31.12. 2008.	30.11. 2008.	31.12.08. / 30.11.08.	31.12.08. / 31.12.07.
483.121	479.660	100,72	93,67

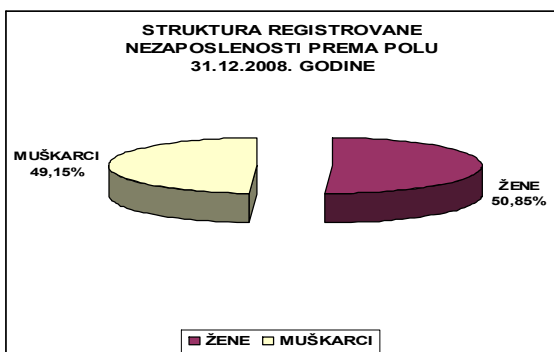
Registrovane

nezaposlene osobe

483.121	479.660	100,72	93,67
---------	---------	--------	-------

NEZAPOSLENOST ŽENA

Od ukupnog broja lica koja traže zaposlenje, njih 245.678 ili 50,85% su žene. Broj registrovanih nezaposlenih žena je veći za 1.067 ili 0,44% u odnosu na predhodni mjesec. Prvi put zaposlenje traži 132.302 žene ili 53,85% od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih žena u BiH.

KVALIFIKACIONA STRUKTURA REGISTROVANE NEZAPOSLENOSTI

Kada posmatramo kvalifikacionu strukturu nezaposlenih lica u BiH, zaključno sa 31.12.2008. godine, najveći broj evidentirane nezaposlenosti su lica sa trećim stepenom obrazovanja (KV 169.052 ili 34,99 %), te NKV radnika 162.377 ili 33,61 %. Od ukupnog broja registrovane nezaposlenosti, lica sa fakultetskim obrazovanjem (VSS i VŠS) čine 19.122 ili 3,96%.

MATERIJALNO - PRAVNA ZAŠTITA NEZAPOSLENIH

U skladu sa važećim zakonima, u decembru 2008. godine novčanu naknadu koristilo je 8.812 lica ili 1,82 % od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih lica.

Pravo na zdravstvenu zaštitu ostvarilo je 306.786 lica ili 63,50% od ukupno registrovane nezaposlenosti u BiH.

- **NKV 162.377 ili 33,61 %**,
 - **PKV 14.220 ili 2,94%**,
 - **KV 169.052 ili 34,99%**,
 - **VKV 4.044 ili 0,84%**,
 - **NSS 2.195 ili 0,45%**,
 - **SSS 112.111 ili 23,21%**,
 - **VŠS 7.005 ili 1,45%**,
 - **VSS 12.117 ili 2,51%**.
-
- **8.812 korisnika novčane naknade za nezaposlene,**
 - **306.786 korisnika zdravstvene zaštite za nezaposlene**

TABELA 2.
Registrovana nezaposlenost - BiH/entiteti
u 2008. godini

	I 2008.	II 2008.	III 2008.	IV 2008.	V 2008.	VI 2008.	VII 2008.	VIII 2008.	IX 2008.	X 2008.	XI 2008.	XII 2008.
Bosna i Hercegovina	516.686	517.181	509.570	499.838	493.765	489.528	488.433	484.653	480.176	477.520	479.660	483.121
Federacija BiH	366.705	365.232	357.281	348.615	344.633	341.221	340.809	338.111	334.650	332.897	335.772	338.643
Republika Srpska	136.108	138.134	138.497	137.580	136.071	135.524	134.808	133.827	133.075	132.426	132.098	133.074
Brčko Distrikt BiH	13.873	13.815	13.792	13.643	13.061	12.783	12.816	12.715	12.451	12.197	11.790	11.404

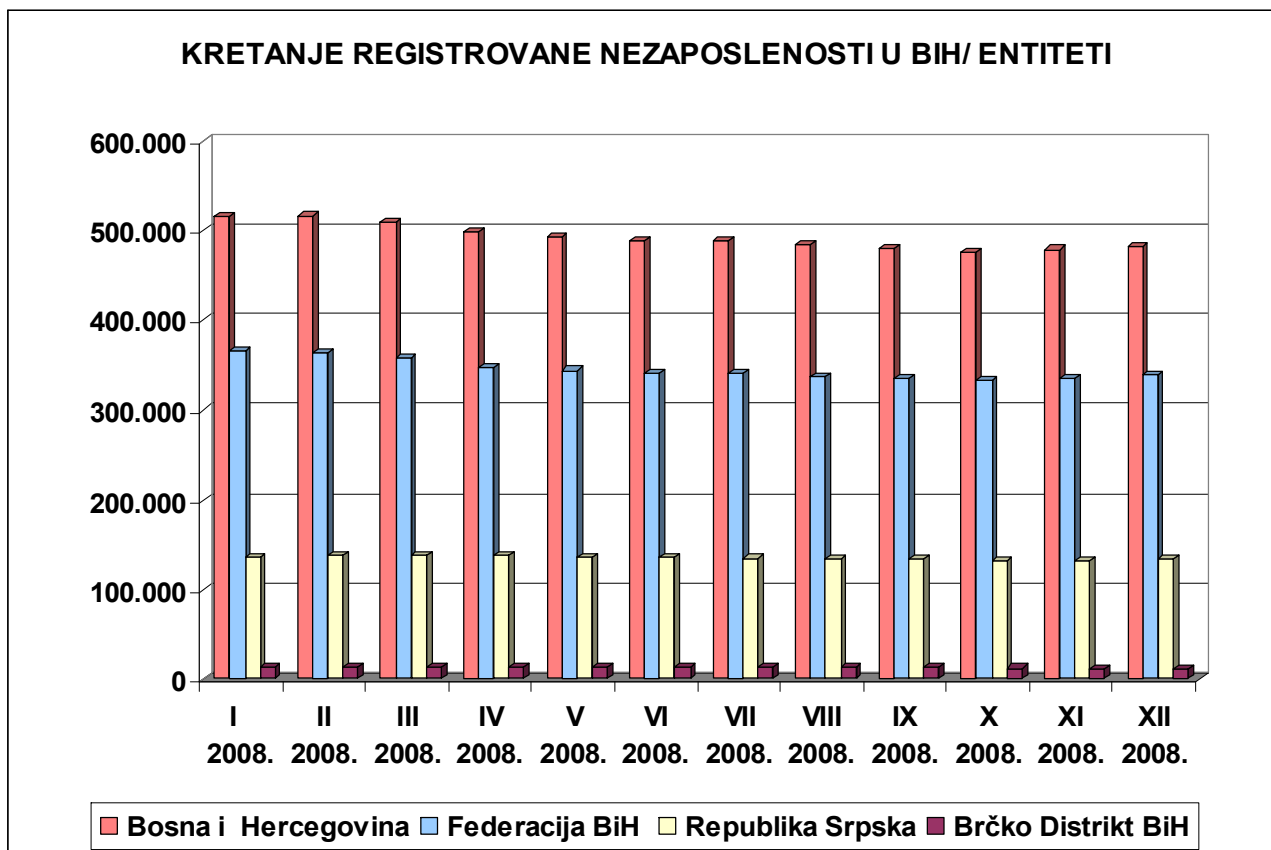

TABELA 3.

 Kvalifikaciona struktura registrovane nezaposlenosti sa stanjem na dan 31.12.2008. godine
 BiH / entiteti, učešće žena,

Red. broj	Aplikacij a-obilježja	Ukupno BiH	%	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko Distrikt BiH		
					%		%		%	
1	VSS	svoga	12.117	2,51%	8.726	2,58%	1.678	2,86%	277	2,43%
		žene	7.526	3,06%	5.587	3,18%	1.030	3,36%	168	2,63%
2	VŠS	svoga	7.005	1,45%	4.373	1,29%	935	1,59%	141	1,24%
		žene	4.336	1,76%	2.888	1,65%	568	1,85%	79	1,24%
3	SSS	svoga	112.111	23,21%	76.565	22,61%	14.329	24,40%	2.747	24,09%
		žene	70.779	28,81%	48.019	27,37%	9.212	30,02%	1.790	28,02%
4	NSS	svoga	2.195	0,45%	958	0,28%	305	0,52%	0	0,00%
		žene	1.512	0,62%	876	0,50%	202	0,66%	0	0,00%
5	VKV	svoga	4.044	0,84%	2.253	0,67%	122	0,21%	57	0,50%
		žene	529	0,22%	288	0,16%	19	0,06%	13	0,20%
6	KV	svoga	169.052	34,99%	115.984	34,25%	20.158	34,33%	3.529	30,95%
		žene	70.492	28,69%	49.364	28,14%	8.682	28,29%	1.426	22,32%
7	PKV	svoga	14.220	2,94%	11.119	3,28%	711	1,21%	214	1,88%
		žene	5.913	2,41%	4.287	2,44%	472	1,54%	143	2,24%
8	NKV	svoga	162.377	33,61%	118.665	35,04%	20.484	34,88%	4.439	38,92%
		žene	84.591	34,43%	64.142	36,56%	10.504	34,23%	2.769	43,35%
9	Ukupno:	svoga	483.121	100%	338.643	100%	133.074	100%	11.404	100%
		žene	245.677	50,85%	175.451	51,81%	63.839	47,97%	6.388	56,02%

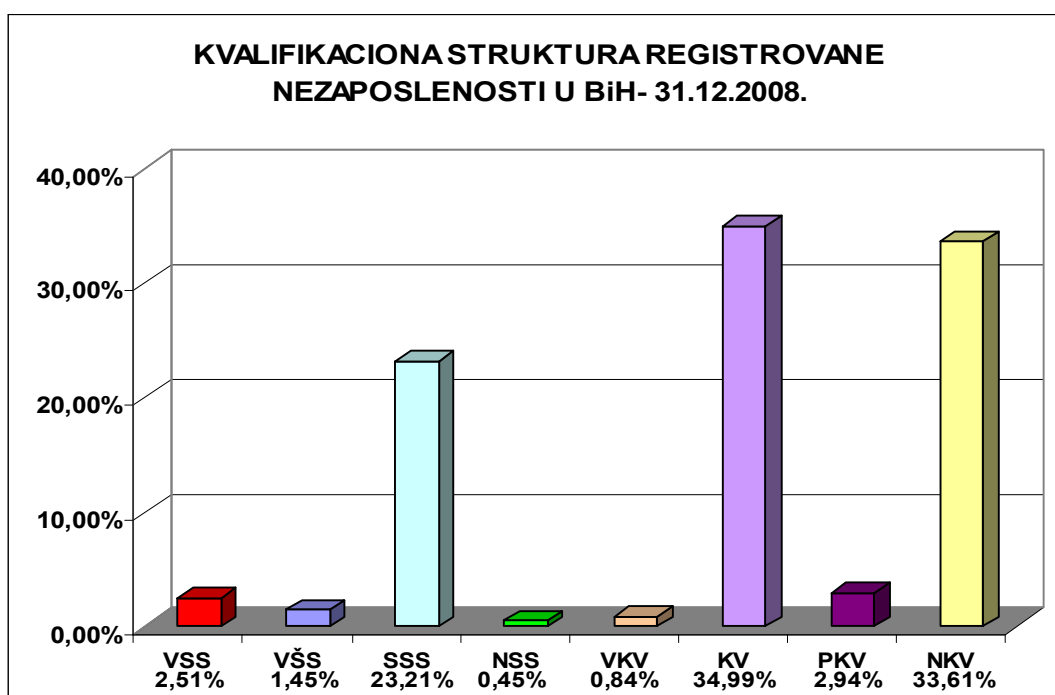
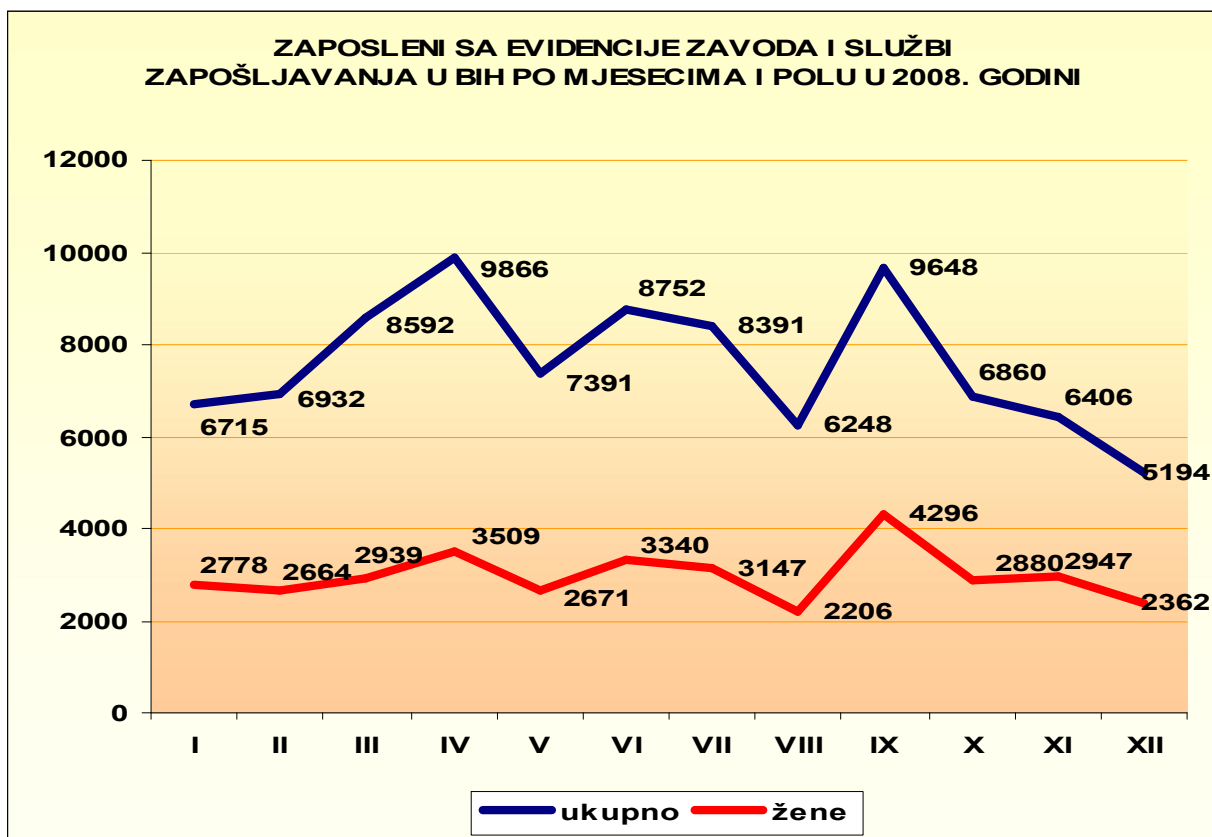

TABELA 4.
Zaposleni sa evidencija zavoda i službi zapošljavanje - BiH/entiteti
u 2008. godini

	I 2008.	II 2008.	III 2008.	IV 2008.	V 2008.	VI 2008.	VII 2008.	VIII 2008.	IX 2008.	X 2008.	XI 2008.	XII 2008.
Bosna i Hercegovina	6.715	6.932	8.592	9.866	7.391	8.752	8.391	6.248	9.648	6.860	6.406	5.194
Federacija BiH	4.891	4.497	5.829	7.160	4.900	6.409	5.576	3.687	6.194	3.951	3.955	3.175
Republika Srpska	1.729	2.296	2.672	2.619	2.398	2.240	2.723	2.471	3.315	2.810	2.332	1.888
Brčko Distrikt BiH	95	139	91	87	93	103	92	90	139	99	119	131

TABELA 5. Zaposleni sa evidencija zavoda i službi zapošljavanje - BiH/entiteti
2004 - 2008.

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Bosna i Hercegovina	42.499	47.890	61.141	90.257	90.995

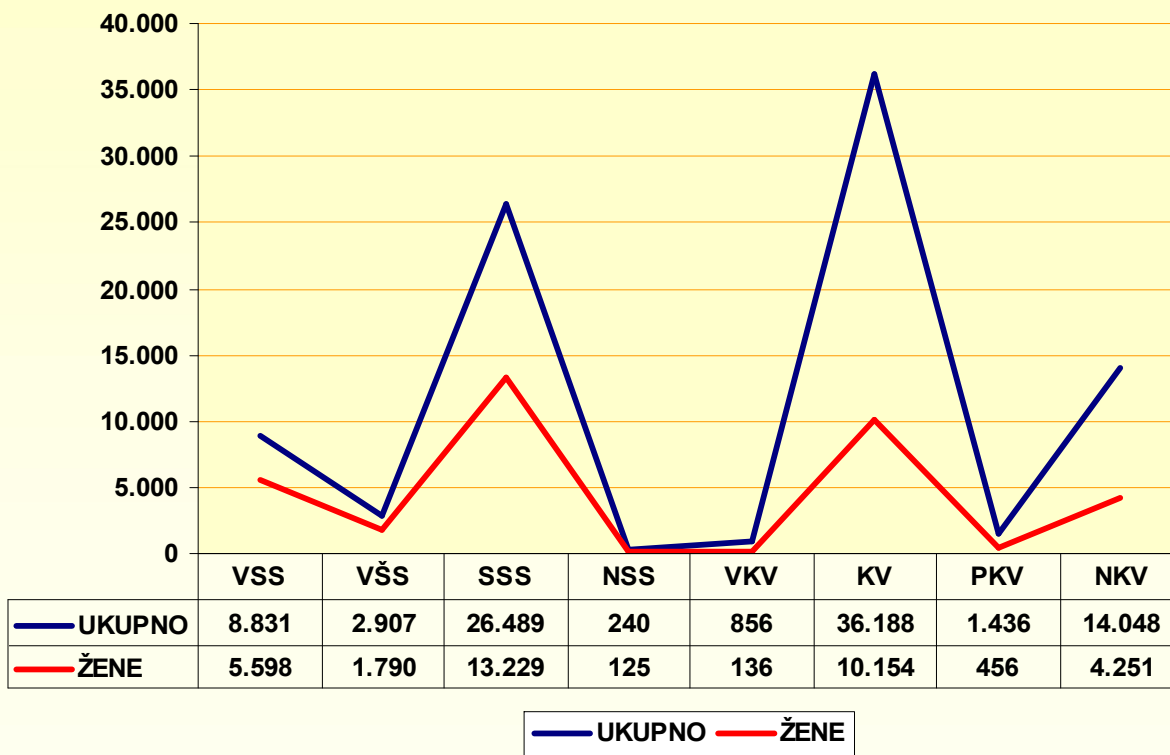
**ZAPOSLENI SA EVIDENCIJE ZAVODA I SLUŽBI
ZAPOŠLJAVANJA PREMA KVALIFIKACIONOJ STRUKTURI I
POLU U BIH U 2008.GODINI**

TABELA 6.
Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih u Bosni i Hercegovini
Korisnici novčane naknade, indeksi

Aplikacija - obilježja	Korisnici novčane naknade				Indeks XII 2008/ III 2008
	III 2008	VI 2008	IX 2008	XII 2008	
Bosna i Hercegovina:	8.929	7.828	8.181	8.812	98,69
Federacija BiH	6.214	5.176	5.342	5.488	88,32
Republika Srpska	2.602	2.530	2.657	3.164	121,60
Brčko Distrikt BiH	113	122	182	160	141,59

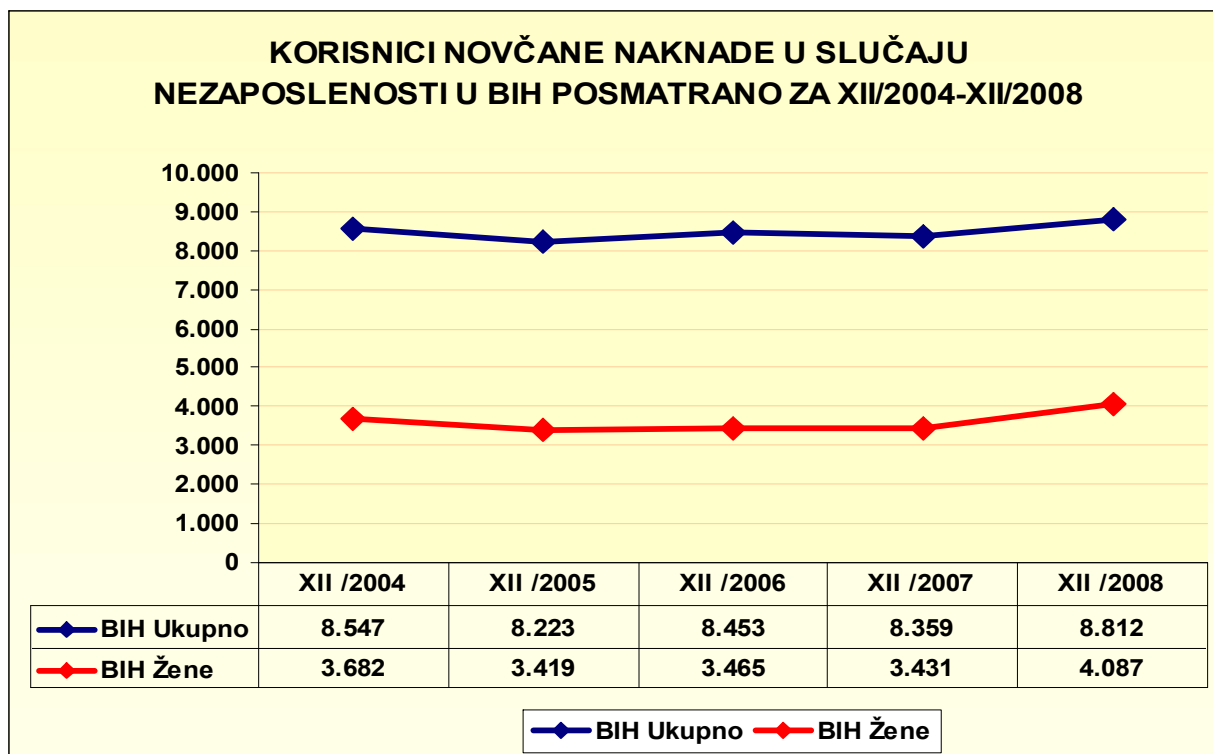
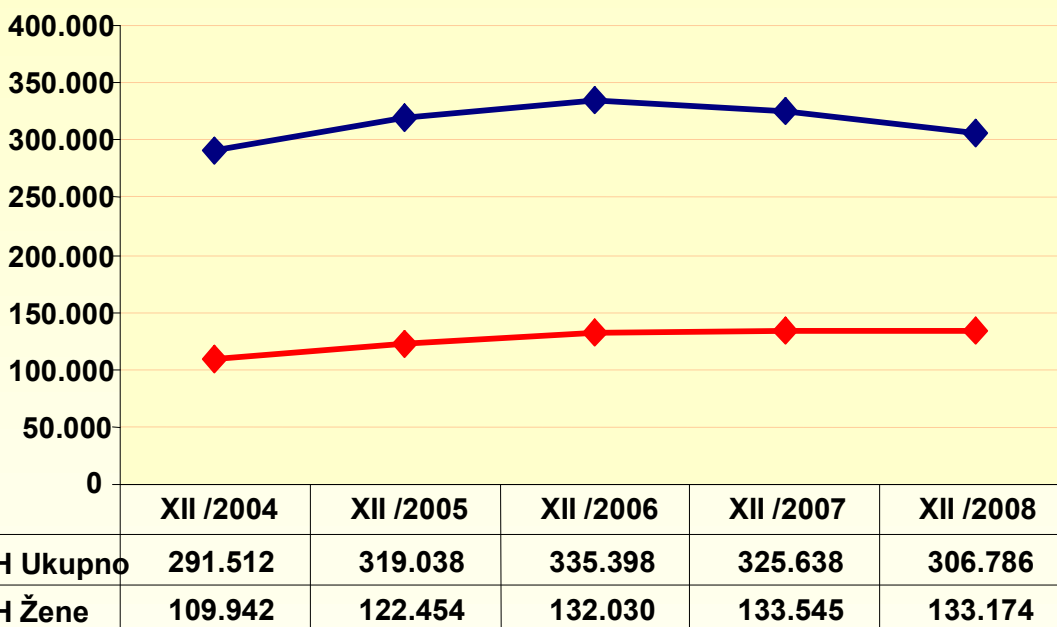

TABELA 7.
Materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih u Bosni i Hercegovini
Korisnici zdravstvenog osiguranja, indeksi

Aplikacija - obilježja	Korisnici zdravstvenog osiguranja				Indeks XII 2008/ III 2008
	III 2008	VI 2008	IX 2008	XII 2008	
Bosna i Hercegovina:	323.519	310.436	305.986	306.786	94,83
Federacija BiH	202.632	190.795	187.787	187.910	92,73
Republika Srpska	114.022	113.297	111.996	113.233	99,31
Brčko Distrikt BiH	6.865	6.344	6.203	5.643	82,20

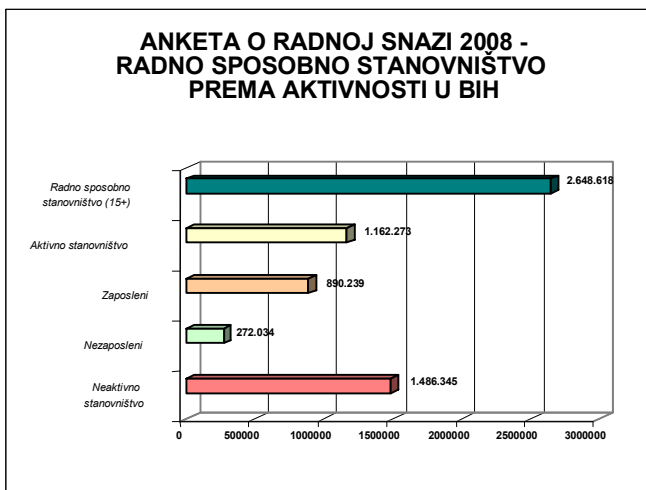
**KORISNICI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE U BIH POSMATRANO ZA
XII/2004 - XII/2008**

BIH Ukupno BIH Žene

ANKETA O RADNOJ SNAZI

RADNA SNAGA PO AKTIVNOSTI

Kako bi dobili međunarodno uporedive podatke o tržištu rada, Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku i Republički zavod za statistiku Republike Srpske su od 2006. godine počele provoditi na godišnjem nivou Anketu o radnoj snazi zasnovanu na standardima MOR-a i EUROSTAT-a.

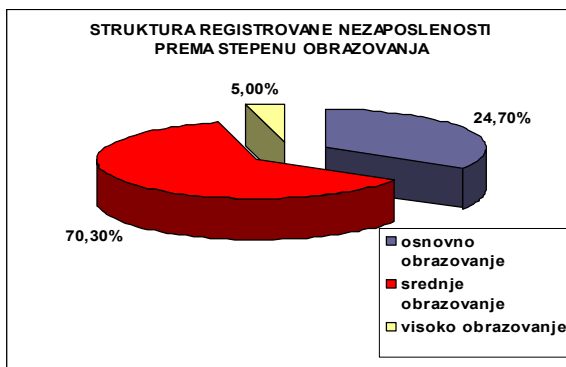
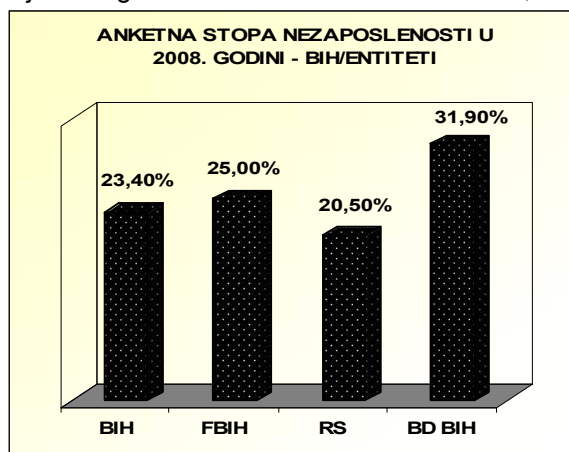
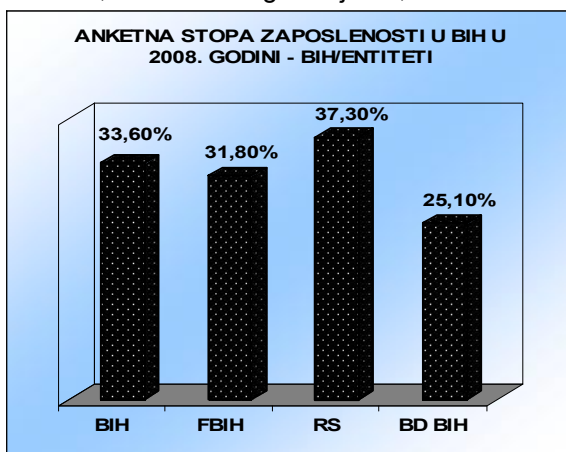
Provođenje ove Ankete nastavljeno je u 2007. i 2008. godini.

Prema rezultatima Ankete za 2008. godinu, radnu snagu (ekonomski aktivno stanovništvo) u BiH je činilo 1.162.273 osoba, dok je broj neaktivnih bio 1.486.345 osoba.

STOPA ZAPOSLENOSTI I NEZAPOSLENOSTI

Stopa zaposlenosti veća je u odnosu na 2007. godinu za 2,4% i u 2008. godini je 33,6%.

Anketna stopa nezaposlenosti je značajno manja od registrovane i na nivou BiH iznosi 23,4%.

KARAKTERISTIKE ANKETNE NEZAPOSLENOSTI

Prema ovoj Anketi, struktura nezaposlenih po polu je: 57,4% muškaraca i 42,6% žena.

Obrazovna struktura nezaposlenosti pokazuje da najveći udio 70,3% čine osobe sa završenom srednjom školom, 24,7% su osobe sa osnovnim obrazovanjem i niže, dok je 5% završilo višu školu, fakultet, akademiju, magisterij ili doktorat.

Najveći broj nezaposlenih osoba traži posao duže od dvije godine (75,5%), dok najmanju grupu čine nezaposleni koji traže posao do maksimalno 5 mjeseci (5,9%).

IZVORI PODATAKA I METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Izvori podataka koji se koriste u izradi Biltena su: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku, Republički zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH.

OBJAŠNENJE ZNAKOVA I POJMOVA

- **Nezaposlena lica** su lica bez zaposlenja koja su sposobna za rad, starosne dobi od 15 do 65 godina i koja su evidentirana u biroima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.
- **Lica koja prvi put traže zaposlenje** su evidentirana lica u biroima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini koja ranije nisu bila u radnom odnosu.
- **Nezaposlena lica zbog prestanka rada organizacija i poslodavaca** su evidentirana lica u biroima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini, a ostala su bez posla zbog prestanka rada organizacija i poslodavaca.
- **Korisnici novčane naknade** su nezaposlena lica evidentirana u općinskim biroima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini koja su prema odredbama Zakona ostvarila ovo pravo.
- **Novoprijavljena lica koja prvi put traže zaposlenje** su lica koja se opštinskim biroima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini prijavljuju prvi put radi zaposlenja.
- **Zaposleni sa evidencija službi za zapošljavanje** su lica koja su se zaposlila u zemlji i inostranstvu tokom izvještajnog mjeseca, a bila su evidentirana u zavodima i službama zapošljavanja kao nezaposlena lica.
- **Potrebe za radnicima** predstavljaju broj traženih radnika i pripravnika za nepopunjena i novootvorena radna mjesta koje organizacije i poslodavci prijavljuju u biroima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.
- **Realizirane prijave o potrebama za radnicima** predstavljaju broj zaposlenih radnika i pripravnika prema izvještaju o zasnivanju radnog odnosa, koje poslodavci dostavljaju u biroima nekog od zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.

SKRAĆENICE

NKV	nekvalifikovani radnik	NSS	niža stručna sprema
PKV	polukvalifikovani radnik	SSS	srednja stručna sprema
KV	kvalifikovani radnik	VŠS	viša školska sprema
VKV	visoko kvalifikovani radnik	VSS	visoka stručna sprema

ZNAKOVI

-	nema pojave	...	ne raspolaže se podacima
*	ispravljen podatak	()	procijenjen podatak
θ	prosjeak	1)	oznaka za napomenu